

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Vejledning til Samfundsfag EUD Grundfag

2023

Vejledning til Samfundsfag

2023

2023

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

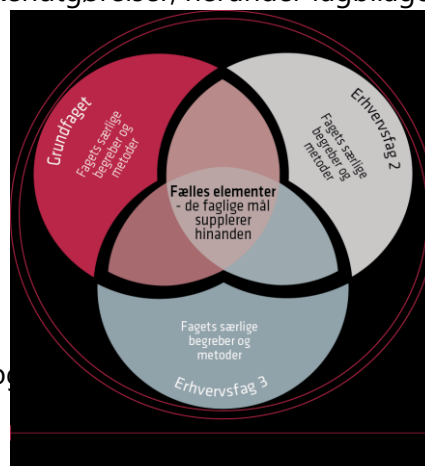
1220 København K

Vejledning til grundfag

Denne vejledning indeholder forklarende kommentarer til nogle af de gældende bekendtgørelsesbestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Alle bindende bestemmelser for undervisningen og prøverne i erhvervsuddannelserne findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser; herunder fagbilagene i bekendtgørelsen om grundfag.

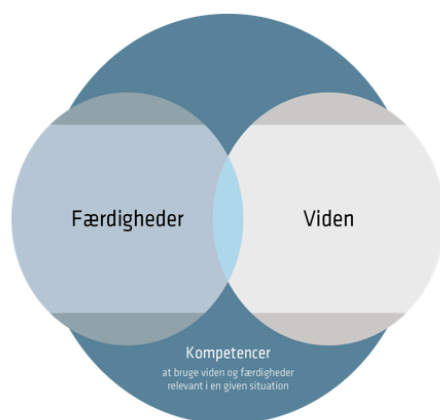
Vejledningen kortlægger fagets rolle i erhvervsuddannelserne og præciserer sammenhængen mellem grundfaget og øvrige fag i uddannelserne. Vejledningen understøtter en helhedsorienteret tilgang med henvisninger til eksempler fra undervisningspraksis.

Eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse.

Viden – færdigheder – kompetencer

Beskrivelsen af de faglige mål tager udgangspunkt i den europæiske brug af begreber, hvor faglige mål kaldes læringsudbytte og indeholder begreberne viden, færdighed og kompetence.

Viden er noget man har - beskriver de indholdsområder, stofområder og faglige områder, som man beskæftiger sig med i faget.

Færdighed er noget man kan - en dygtighed og en evne for et eller andet. Færdigheder viser sig i form af teknikker og indgår i udførelsen af opgaver og problemer.

Kompetence er noget man gør - elevens potentielle handlingsformåen i en given situation og elevens evne til at gøre noget i bestemte kontekster. Kompetencer betyder at man har viljen og evnen til at bruge sin viden og sine færdigheder i en given situation

Inspiration og guidelines

[Bekendtgørelse om grundfag, erhvervsfag og erhvervsrettet andetsprogsdansk i erhvervsuddannelserne](#), 2022.

[Den taksonomiske beskrivelsesramme for grundfagenes faglige mål](#), 2014.

[Definition af pædagogiske principper](#), 2017.

[Bedømmeskriterier](#), 2018.

[De fire grundelementer ved prøver og eksamen](#), 2019.

[Regler og gode råd ved prøver og eksamen](#), 2019.

[Find emu-respons og opret dig som bruger](#), 2022.

Emu-respons er et fagligt fællesskab i grundfagene. Her kan du stille spørgsmål til fagkonsulenten, få inspiration, videndele og oprette skolenetværk.

Indhold

Vejledning til grundfag.....	3
Viden – færdigheder – kompetencer.....	3
Inspiration og guidelines.....	4
Indledning.....	6
1 Identitet og formål	7
1.1 Identitet.....	7
1.2 Formål.....	7
2 Faglige mål og fagligt indhold	9
2.1 Faglige mål og kernestof	9
2.2 Supplerende stof.....	11
3 Tilrettelæggelse	13
3.1 Didaktiske principper.....	13
3.2 Arbejdsformer	13
3.3 IT i undervisningen	14
3.3.1 Cybersikkerhed	14
3.4 Samspil med andre fag.....	17
4 Dokumentation.....	18
5 Evaluering.....	20
5.1 Løbende evaluering	20
5.2 Afsluttende standpunktsbedømmelse.....	20
5.3 Afsluttende prøve	20
5.3.1 Eksaminationsgrundlag	21
5.3.2 Bedømmelsesgrundlag.....	22
5.3.3 Bedømmelseskriterier.....	22

Indledning

Vejledningen udfolder og forklarer fagbilaget samfundsfag til grundfagsbekendtgørelsen.

Vejledningen indeholder uddybende og forklarende kommentarer til fagbilagets punkter og bidrager med anbefalinger og inspiration til det faglige, pædagogiske og didaktiske arbejde med at tilrettelægge undervisningen i grundfaget.

Desuden gives eksempler på god praksis, herunder links til eksempler på undervisningsforløb på emu.dk. Praksiseksemplerne er tænkt som inspiration til indhold, form og niveau.

Strukturen i vejledningen følger fagbilaget. Citater fra fagbilaget er anført med kursiv skrift.

1 Identitet og formål

1.1 Identitet

Samfundsfaget er et dannelses- og holdningsfag, som sigter mod, at eleverne eller lærlingene får kvalificeret deres standpunkter på et fagligt grundlag. På den måde øges elevernes eller lærlingenes handlemuligheder og deres bevidsthed om andres holdninger skærpes.

Fagets genstandsområde er danske og internationale samfundsforhold. De internationale forhold er ikke et selvstændigt kerneområde, men indgår i analysen af danske forhold.

Samfundsfag indgår i et samspil mellem teori og praktisk arbejde ved, at undervisningen kobler elevens eller lærlingens viden om samfundsudviklingen til refleksioner over handlinger inden for deres eget uddannelsesområde. Eleven eller lærlingen opnår ligeledes indsigt i samfundsfaglige forhold via anvendelse af aktuelle samfundsfaglige eksempler i undervisningen.

Samfundsfag er et undersøgende fag, og en del af fagets identitet er, at eleverne eller lærlingene via konkrete eksempler undersøger samfundsfaglige sammenhænge.

1.2 Formål

I fagbilaget står følgende:

”Formålet med faget er, at eleven eller lærlingen udbygger sine kompetencer til at deltage som aktive, ansvarlig og handlekraftige samfundsborger i et demokratisk samfund i en internationaliseret og foranderlig omverden.”

Samfundsfag bidrager til at opfylde formålet med erhvervsuddannelserne som anført i ”Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser” og som yderligere er udfoldet i ”Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser”. Derudover er formålet med faget, at eleven eller lærlingen via arbejdet med samfundsmæssige og erhvervmæssige problemstillinger styrker sin evne til at gennemskue samfundets processer og handler som samfundsborger i et demokratisk samfund. Samt at eleven eller lærlingen udvikler sin evne til kritisk tænkning, hvilket blandt andet understøttes ved elevens eller lærlingens arbejde med at opsøge og validere forskellige informationskilder. Faget skal endvidere medvirke til at give eleven eller lærlingen grundlag for videreuddannelse, herunder evnen til at anvende forskellige arbejdsformer, samarbejde, opsøge

viden, samt forholde sig ansvarligt og reflekterende til sin omverden. Sluttelig er formålet med faget at øge elevens eller lærlingens viden om internationale forhold som et grundlag for at arbejde og uddanne sig i udlandet.

2 Faglige mål og fagligt indhold

De faglige mål angiver det, eleven eller lærlingen skal kunne ved undervisningens afslutning, mens kernestoffet angiver de stofområder, som er nødvendige for at nå de faglige mål. Mål og kernestof skal ses i en sammenhæng og må ikke opfattes isoleret.

Det centrale i faget er, at eleverne eller lærlingene skal kunne anvende viden om samfundsfaglige metoder, begreber og sammenhænge til at bearbejde, redegøre for og diskutere aktuelle og konkrete problemstillinger og udviklingstendenser. På baggrund heraf skal eleverne eller lærlingene kunne anvisne konkrete handlingsmuligheder.

Undervisningen i faget tager sit teoretiske udgangspunkt i tre samfundsfaglige hoveddiscipliner: Politologi, økonomi og sociologi. Disse discipliner anvendes i beskrivelsen af kendetegn for samfundets struktur og opbygning. På F og E niveau indgår arbejdsmarkedsforhold i relation til elevens eller lærlingens uddannelse og erhverv, og undervisningen tilrettelægges generelt med valg af indhold ud fra elevens eller lærlingens uddannelse og erhverv, ligesom internationale forhold inddrages i undervisningen.

2.1 Faglige mål og kernestof

De faglige mål for den samlede undervisning findes i grundfagsbekendtgørelsen i fagbilaget for samfundsfag.

I fagbilaget står følgende:

”Kernestoffet i samfundsfag er inddelt i de 4 hovedområder i faget; arbejdsmarkedsforhold, politik, sociologi og økonomi.”

Kernestoffet er de obligatoriske faglige emner, som eleven eller lærlingen via undervisningen skal opnå viden om. De enkelte obligatoriske områder af kernestoffet bør ikke opfattes isoleret. I undervisningen vil hvert enkelt område af kernestoffet blive behandlet tematisk sammen med andre obligatoriske områder. Kernestoffet skal derfor ikke ses som en udtømmende liste, men som en anvisning på de faglige muligheder, der ligger i de fire hovedområder.

Eksempelvis skal eleven eller lærlingen på alle niveauer arbejde med de politiske institutioner, hvilke i undervisningen kan bearbejdes forskelligt, med udgangspunkt i den pågældende erhvervsuddannelse samt det pågældende niveau, der undervises på og på grundlag af undervisningsdifferentiering.

I det følgende gives eksempler på problemstillinger, der kan anvendes i undervisningen inden for kernestoffets fire hovedområder:

Arbejdsmarkedsforhold	Politik	Sociologi	Økonomi
Hvilke problemer kan der opstå for den danske model på et globaliseret arbejdsmarked? Beskriv de elementer som karakteriserer "den danske arbejdsmarkedsmodel".	Hvilken betydning har den danske velfærdsmodel for social arv/udsatte unge/fattige?	Hvilken betydning har livsformer og levevilkår for fastholdelse i negativ social arv? Hvad er et klassesamfund? Er Danmark et klassesamfund?	På hvilken måde spiller den økonomiske situation i Danmark ind på hjælpen til udsatte børn og unge/fattige? Beskriv den økonomiske udvikling i samfundet. Fx lavkonjunktur/ højkonjunktur/ arbejdsløshedstallet/ tilliden til økonomien.
Hvad er en overskomsst? Hvem er arbejdsmarkedets parter? Hvorfor er færre lønmodtagere medlem af en fagforening? Og hvilken betydning har det på lang sigt for den danske arbejdsmarkedsmodel? Hvilke "kampmidler" har arbejdstager- og lønmodtagerorganisationer, og fungerer de i et moderne samfund? Hvordan ser eleverne eller lærerne sig selv mht. arbejdsmarked og medlemskab af en fagforening?	Hvad kan være årsagen til, at få unge bruger deres stemme til at få indflydelse på den politiske beslutningsproces? Hvordan kan medierne inddrages, så de unge får lyst til at stemme? Hvad kan konsekvenserne være, hvis de unge fortsat ikke ønsker at deltage politisk, samt udnytte deres stemmeret?	Hvilken rolle spiller medierne i dag i forhold til tidligere? Beskriv i overordnede linjer udviklingen fra landbrugssamfundet – industrisamfundet og informationsfund et/videnssamfundet. Hvordan har forholdet mellem individet og fællesskabet udviklet sig? Hvad betyder individualisering? Er individualisering positivt eller negativt?	Hvilke forhold har betydning for konkurrenceevnen? Hvad er sammenhængen mellem konkurrenceevne og velstand/velfærd/ beskæftigelse/ erhvervslivets indtjenings- evne/ eksporten? Hvordan kan Danmark forbedre sin konkurrenceevne i fremtiden?
Hvordan er teknologisk udvikling med til at forandre arbejdsmarkedet?	Nævn de tre hovedideologier (socialisme, liberalisme, konservatisme) og	Er det konteksten (økonomiske, kulturelle og politiske strukturer), der	Hvordan kan man forstå vækst i samfundet? En di-

<p>Hvilken betydning har rettigheder og pligter ved seksuel chikane på arbejdsmarkedet?</p>	<p>deres værdier. Undersøg om der er forskellige tiltag i kommunerne? Hvad kan være årsagen til de eventuelle forskelle? Hvad forstås ved individets demokratiske rettigheder og pligter? Er demokratiet styrket eller svækket i dag i forhold til tidligere? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvilken rolle har sociale medier i forhold til den politiske dagsorden? Hvilket samarbejde har Danmark med EU? Hvilket politisk forhold har Danmark til USA?</p>	<p>bestemmer vores adfærd, eller er det individet, der skaber strukturerne? Hvilken rolle spiller teknologien i den samfundsmæssige udvikling? Hvilke emner diskuteres aktuelt i forhold til ligestilling mellem kønnene? Hvad er kulturel globalisering, og hvordan kommer det til udtryk i Danmark?</p>	<p>alog omkring økonomisk/kapitalistisk vækst i forhold til bæredygtig/grøn vækst. Hvad sker der, hvis man ændrer på én af parametrene i det økonomiske kredsløb?</p>
---	---	--	--

2.2 Supplerende stof

I fagbilaget står følgende:

”Det supplerende stof består af eksempler fra den aktuelle debat i form af tekster, statistik, videoer og klip fra forskellige medier, som er relevante for elevens uddannelsesområde. Det supplerende stof underbygger og støtter allerede angivne mål og indholdet i kernestoffet.”

Til inspiration

Her følger et udsnit af relevante links, som kan supplere kernestoffet, hvor politiske emner og aktuelle nyheder inddrages i undervisningen:

Demokrati I Europa Oplysningsforbundet (DEO)	www.hk.dk - Fagforbund for handels- og kontoransatte
www.dr.dk - Danmarks Radio	www.ft.dk - Folketinget
www.fm.dk/ - Finansministeriet	SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Udenrigsministeriet	www.infomedia.dk
www.ds.dk - Dansk standard	Den europæiske union

3 Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

I fagbilaget står følgende:

“Samfundsfag er et dynamisk fag. For at levendegøre faget er det vigtigt at inddrage aktuelle emner i undervisningen. Undervisningen skal bygge på samtale og dialog. Undervisningen skal tage udgangspunkt i elevernes egen dagligdag og fagområde, for derefter at bevæge sig ud i det nære samfund og samfundet som helhed.”

Det er vigtigt for elevens eller lærlingens motivation, at undervisningen tager udgangspunkt i elevens eller lærlingens uddannelsesvalg og i elevens eller lærlingens egen situation både som nuværende og fremtidig samfundsborger. For at kunne indfri formålet med faget er det centralt, at undervisningen bliver tilrettelagt på en måde, hvor eleven eller lærlingen bliver aktiv deltager.

På emu.dk er der undervisningseksempler. De ligger under menuen 'Fagets indhold'.

3.2 Arbejdsformer

I fagbilaget står følgende:

“Undervisningen tager udgangspunkt i erhvervsfaglige emner og problemstillinger, der udfordrer eleven med emner relevant for elevens uddannelsesretning. Undervisningen inddrager aktuelle problemstillinger relevante for elevens uddannelsesretning. Undervisningen organiseres med mulighed for aktiv elevdeltagelse.”

Til inspiration nævnes herunder forskellige arbejdsformer, hvor princippet er at give eleverne eller lærlingene en anderledes måde at tilegne sig samfundsfaglig viden på.

For at bringe aktuelle samfundsfaglige emner ind i undervisningen kan relevante websites benyttes.

Til inspiration

Postkort (stillbilleder) er en arbejdsform, hvor eleverne eller lærlingene arbejder med deres forståelse af de begreber, der anvendes i undervisningen. I sociologi anvendes f.eks. begrebet "social arv" og her kan elever eller lærlinge få til opgave, at illustrere begrebet "social arv" i et stillbillede/postkort. Eleven eller lærlingen udvælger et billede, som skal vises for klassen uden kommentarer. Fordelen ved denne arbejdsform er, at eleverne eller lærlingene får kropsliggjort begreberne og herved opnår en øget forståelse for begreberne.

Situationsspil/rollespil kan anvendes som en metode til at skabe praksisnær undervisning. Relevante emner, som man kan berøre i situationsspil, kan være kommunikation med borgere, pårørende eller kunder. Situationsspillet kan anvendes som dokumentationsform, hvor eleven eller lærlingen viser, hvordan teori omsættes til praksis, herunder hvordan eleven eller lærlingen vil agere i en konkret situation, som eleven eller lærlingen kan møde i sit praksisfelt.

Æstetiske udtryksformer kan anvendes i undervisningen, hvor elevens eller lærlingens kreative potentiale udnyttes for at skabe læring. Eleverne eller lærlingene får til opgave at tage et billede af fx begrebet "social arv". Dette kan ske med deres mobil, eller de kan finde billeder i blade/aviser og på nettet. Eleverne eller lærlingene skal fremlægge, hvorfor de har valgt netop dette billede, og hvad billedet viser dem. (NB. Vær opmærksom på Persondataforordningsloven.)

Spil kan anvendes som læringsform i forhold til at tilgodese forskellige læringsstile. Et brætspil med spørgsmål/svar kort kan anvendes både som indledning og opsamling på et tema.

3.3 IT i undervisningen

I fagbilaget står følgende:

"Undervisningen tilrettelægges med inddragelse af it med formålet at understøtte og udvikle elevens digitale kompetencer. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at opnå kendskab til forskellige digitale teknologier, således at undervisningen understøtter, at eleverne opnår kompetence til at vælge den rette teknologi til det rette formål. Undervisningen i faget omhandler forskellige medier, herunder sociale medier. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at søge viden online, anvende viden og kritisk vurdere forskellige kilder."

I forbindelse med elevernes eller lærlingens arbejde med dokumentationer i faget, kan eleverne eller lærlingene anvende forskellige digitale præsentationsformer så som tekstbehandling, præsentationsprogrammer, programmer til udarbejdelse af diagrammer samt video.

3.3.1 Cybersikkerhed

Cybersikkerhed i grundfaget samfundsfag på erhvervsuddannelserne handler om, at arbejde med og udvikle elevernes eller lærlingenes forståelse for emnet. Inddragelse af cybersikkerhed i samfundsfag kan anses som muligt supplerende stof der inddrages, hvor det er relevant, og kan anvendes tværfagligt og helhedsorienteret i forbindelse med grundfagets mål og kernestof.

Begrebet cybersikkerhed spænder bredt, hvorfor fokus her er på det aktuelle trusselsbilledet, angrebstyper samt konsekvenser af at blive udsat for et cyberangreb for individet, virksomhed eller myndighed.

Cybersikkerhed kan inddrages i undervisningen i samfundsfag på flere måder. Nedenfor er et bud på hvordan.

Undervisningen kan tage udgangspunkt i det aktuelle trusselsbillede og evt. nyere cyberangreb, for derefter at inddrage elevernes eller lærlingenes anvendelse af sociale medier, apps og devices. Aktuelt trusselsbillede kan være risikoen for angreb grundet krig. Næste step kan være at belyse private virksomheder, med særlig fokus på små og mellemstore virksomheder (SMV) og offentlige myndigheder. Grunden dertil er, at SMV er særligt sårbare for cyberangreb, og myndighederne ligger inden med data om os alle.

Med afsæt i målpinden *'At eleven eller læringen kan anvende viden og begreber om den teknologiske udvikling, samfundsudviklingen og socialiseringsmønstre til at diskutere samfundsmæssige problemer inden for eget uddannelsesområde'* kan undervisere stille eleverne eller lærlingene spørgsmål inden for følgende tre kategorier.

Eleverne eller lærlingene

1. Hvilke personlige oplysninger (data) skal du beskytte?
2. Hvilket forskellige begreber opereres der med indenfor cybersikkerhed, og hvad betyder de for og dine data? (ex. phishing, SMS-phishing (smishing), shouldersurfing, talegating?)
3. Hvordan kan du i din adfærd sikre dig mod cyberangreb?
4. Hvilke konsekvenser kan et cyberangreb få for dig som privat og professionel bruger af digitale platforme?

Private virksomheder, særligt SMV

1. Hvad er et cyberangreb?
2. Hvordan kan SMV forebygge cyberangreb?
3. Hvordan kan du medvirke til, at din arbejdsplads undgår et cyberangreb?
4. Hvilke konsekvenser kan cyberangreb få for SMV i forhold til virksomhedens omsætning, økonomi, oplysninger på ansatte medarbejder og virksomhedens troværdighed?

Offentlige myndigheder

1. Hvordan kan offentlige myndigheder forebygge cyberangreb?
 - Teknisk
 - Adfærdsmæssigt hos medarbejderne og brugere?
2. Hvilke oplysninger har offentlige myndigheder om dig som borger?
3. Hvilke konsekvenser kan cyberangreb få for offentlige myndigheder i forhold til myndighedens oplysninger på ansatte eller borgere samt virksomhedens troværdighed?
4. Hvad sker der, hvis personlige data bliver lækket fra offentlig myndigheds brugerplatforme som f.eks. minsundhedsplatform.dk, skat.dk eller borger.dk?

Med afsæt i kernestoffet '*Kvalitativ og kvantitativ metode*' kan elever eller lærlinge undersøge:

1. Hvordan SMV anvender personlige oplysninger fra kundekort til at udføre kvantitative undersøgelser, og hvordan disse data bliver håndteret sikkerhedsmæssigt korrekt.
2. Hvordan står det til med, at implementere de anbefalede IT-sikkerhedsinitiativer i SMV og hos offentlige myndigheder i Danmark, der skal sikre borgeren, den ansatte og kundens data?

Find inspiration og viden her:

EMU.dk cybersikkerhed: [Cybersikkerhed - EMU](#)

Center for cybersikkerhed: [Center for Cybersikkerhed - Forsvarets Efterretningstjeneste](#)

Website for SMV Danmark: [SMV Danmark](#)

dr.dk: [Danmarks Radio](#)

National strategi for cyber- og informationssikkerhed 2022-2024: [National Strategi for cyber- og informationssikkerhed 2022-2024](#)

Til inspiration

Eksempler på relevante it-værktøjer:

Kahoot til, for eleven eller lærlingen, at blive klar over dennes viden før og efter undervisning i et fagligt stof.

Socrative quiz til opsamling/repetition af gennemgået fagligt stof.

Answergarden kan anvendes som medie i forbindelse med synliggørelse af elevernes eller lærlingenes holdninger til udvalgte emner med efterfølgende debat af samfundsfaglige emner i plenum.

Tiki – Toki timeline til at illustrere mål 2 på E niveau

QR kodeløb kan anvendes til fx opsamling på et samfundsfagligt emne – eller for at skabe variation i undervisningen.

Billeder kan anvendes som et visuelt oplæg til diskussion af samfundsfaglige emner og problemstillinger. Endelig kan eleverne eller lærlingene via korte video-sekvenser dokumentere deres arbejde med samfundsfaglige emner.

It-værktøjer anvendes derudover i opfyldelsen af mål 6 på niveau E i forhold til, hvordan samfundsmæssige problemstillinger bliver præsenteret i diverse medier.

3.4 Samspil med andre fag

Indholdet i faget bør præges af et samarbejde med de andre fag, eleven eller lærlingen har. Det kan bl.a. være omkring valg af relevante tekster, hvor problemstillinger og teknologiens indflydelse på det arbejdsfelt, som eleven eller lærlingen er ved at uddanne sig indenfor, bliver skitseret.

I den lokale uddannelsesplan beskriver den enkelte skole, hvordan samfundsfag kan kobles sammen med erhvervsfag og andre grundfag på grundforløb 1 og med andre grundfag og uddannelsesspecifikke fag på grundforløb 2 og hovedforløbet.

4 Dokumentation

I fagbilaget står følgende:

“Læreren udformer en undervisningsbeskrivelse, som dokumenterer hvilke emner, der er inddraget i undervisningen. Undervisningsbeskrivelsen sendes til censor forud for prøven.”

Eleven eller lærlingen udarbejder dokumentation af sit arbejde med samfundsfag. Dokumentationen skal, afhængig af niveau, illustrere elevens eller lærlingens tilegnelse af et eller flere hovedområder. Dokumentationen kan have forskellige former, som vist nedenfor. Kravet til dokumentationsformen vil dog afhænge af, hvilken prøveform skolen har valgt, der skal danne rammen om prøven i faget. Uanset niveau indgår elevens eller lærlingens dokumentation i begrundelsen af den afgivne standpunktskarakter. Dokumentationen skal godkendes af underviser for, at eleven eller lærlingen kan aflægge prøve i faget.

Eksempler på dokumentationsformer:

- en opgave, eleven eller lærlingen har løst som en del af undervisningen
- en refleksionsopgave, hvor eleven eller lærlingen forholder sig til en samfundsmæssig problemstilling
- en film, som eleven eller lærlingen har optaget som dokumenterer et samfundsfagligt emne
- et rollespil, hvor eleven eller lærlingen fremviser en samfundsfaglig problemstilling
- en nyhedsquiz
- en test af faglige begreber, som er gennemgået i undervisningen

Nedenstående er en præcisering og udfoldelse af kravene til elevens eller lærlingens dokumentation:

<i>Niveau F</i>	<i>Niveau E</i>	<i>Niveau D</i>	<i>Niveau C</i>
<p>Eleven eller lærlingen inddrager elementer fra mindst ét af følgende hovedområder: arbejdsmarkedsforhold, politik og sociologi i sin dokumentation.</p> <p>Uanset hvilken dokumentationsform eleven eller lærlingen arbejder med, skal eleven eller lærlingen som en del af dokumentationen demonstrere evnen til at referere og identificere grundlæggende samfundsfaglig viden.</p>	<p>Eleven eller lærlingen inddrager to af følgende hovedområder: arbejdsmarkedsforhold, politik, sociologi og økonomi i sin dokumentation.</p> <p>Det forventes, at eleven eller lærlingen på dette niveau kan begrunde egne synspunkter på et samfundsfagligt grundlag</p>	<p>Eleven eller lærlingen inddrager to af følgende områder: politik, sociologi og økonomi i sin dokumentation.</p> <p>Det er et krav til dokumentationen, at eleven eller lærlingen på dette niveau er i stand til at redegøre for samfundsfaglige forhold, samt kan diskutere samfundsmæssige problemer på et samfundsfagligt grundlag.</p> <p>Er elevens eller lærlingens dokumentation et projekt kan det danne grundlag for projektet ved prøveform b.</p> <p>Dokumentation kan opbevares i portfoliomappe.</p>	<p>Eleven eller lærlingen inddrager alle tre hovedområder: politik, sociologi og økonomi i sin dokumentation.</p> <p>Udarbejder eleven eller lærlingen projekt som dokumentation anbefales det, at underviseren ved projektets opstart sætter rammerne for projektet, hvor følgende emner berøres:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inspiration til valg af indhold i projektet • Overblik over processen • Krav til projektet (form, omfang, deadline) <p>Projektet har til hensigt at evaluere, i hvilken grad eleven eller lærlingen kan anvende sin grundlæggende samfundsfaglige viden i relation til den problemstilling, eleven eller lærlingen har valgt. Elevens eller lærlingens projekt kan danne grundlag for projektet ved prøveform b. Dokumentationen kan opbevares i portfoliomappen.</p>

5 Evaluering

5.1 Løbende evaluering

Den løbende evaluering har til formål at understøtte progressionen i elevens læring, og at fremme en proces, hvor eleverne eller lærlingene reflekterer over deres faglige udvikling i samfundsfag og erhvervsuddannelsen som helhed.

Den løbende bedømmelse i samfundsfag har til formål at vejlede eleverne eller lærlingene omkring standpunkt og udbytte af undervisningen. Dette vil normalt foregå i forbindelse med den daglige undervisning. Formålet med at vejlede eleven eller lærlingen omkring deres læring er, at elevernes eller lærlingenes fokus skærpes omkring deres læringsudbytte af undervisningen.

I forbindelse med den løbende evaluering er det vigtigt, at bedømmelsen foregår systematisk og at bedømmelseskriterierne er tydelige for eleven eller lærlingen, så eleven eller lærlingen har mulighed for at måle sig op ad de krav, der stilles i undervisningen.

Tydelige bedømmelseskriterier for elevens eller lærlingens dokumentation er en forudsætning for, at eleven eller lærlingen ved, hvad der forventes, samt en tydelig ramme for, hvordan de skal arbejde med fagets dokumentation.

5.2 Afsluttende standpunktsbedømmelse

Den afsluttende standpunktsbedømmelse gives med udgangspunkt i elevens eller lærlingens præstation i faget. Bedømmelsen er en samlet vurdering af elevens eller lærlingens viden, færdigheder og kompetencer i samfundsfag. Elevens dokumentation indgår som en del af den afgivne standpunktskarakter og dokumentationen skal godkendes af underviser for, at eleven kan aflægge prøve i faget.

5.3 Afsluttende prøve

Forud for prøveform a har skolen udarbejdet 5 – 7 caseopgaver. Caseopgaverne kan være udarbejdet i samarbejde med en branche eller virksomhed.

Skolerne skal sikre, at caseopgaverne lever op til følgende krav:

- Caseopgaverne tager udgangspunkt i problemstillinger eller områder fra konkrete brancher eller virksomheder
- Caseopgaverne omfatter væsentlige mål i faget
- Caseopgaverne er afstemt i forhold til den afsatte tid til caseundervisningsdagen
- Caseopgaverne først offentliggøres

på case undervisningsdagen

Forud for prøveform b har skolen sikret sig:

- At eleven eller lærlingen har udarbejdet et projekt, som er et dokumentationskrav, forud for denne prøveform
- Elevens eller lærlingens udvalgte problemstilling er udarbejdet i samarbejde med underviser
- At projektets indhold giver mulighed for at eksaminere eleven eller lærlingen bredt i fagets mål

Prøveform a: Caseeksamen	Prøveform b: projekt
<i>Individuel mundtlig prøve.</i>	<i>Individuel mundtlig prøve.</i>
<i>Varighed af 30 minutter inklusiv votering.</i>	<i>Varighed af 30 minutter inklusiv votering.</i>
<i>Eleven eller lærlingen disponerer over maksimalt 1/3 af de afsatte tid til eksaminationen, hvilket vejledende vil være 8 minutter. Herefter er prøven baseret på dialog mellem særlig elev eller lærling og eksaminator jf. Bekendtgørelse om prøver og eksamen I grundlæggende erhvervsrettet uddannelser § 27, stk. 2.</i>	<i>Eleven eller lærlingen disponerer over maksimalt 1/3 af de afsatte tid til eksaminationen, hvilket vejledende vil være 8 minutter. Herefter er prøven baseret på dialog mellem særlig elev eller lærling og eksaminator jf. Bekendtgørelse om prøver og eksamen I grundlæggende erhvervsrettet uddannelser § 27, stk. 2.</i>
<i>Besvarelse af caseopgaverne, som er udvalgt af censor samt to ukendte samfundsfaglige spørgsmål</i>	<i>Besvarelse af projekt</i>

5.3.1 Eksaminationsgrundlag

I fagbilaget står følgende:

“Ved prøveform a udgør eksaminationsgrundlaget skolens prøvespørgsmål og opgaver, som eleven eller lærlingen har besvaret i forbindelse med caseundervisningsdagen.

Ved prøveform b udgør elevens eller lærlingens projekt eksaminationsgrundlaget.”

Det er skolen, der i deres lokale undervisningsplan, LUP, fastsætter rammerne for projektets varighed og omfang. I skolens LUP fremgår desuden væsentlige mål og krav i samfundsfag. Ikke alle mål og krav behøver indgå i eksaminationsgrundlaget. Se yderligere under punkt 5.3.3. i forhold til bedømmelseskriterier.

5.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Ved prøveform a er bedømmelsesgrundlaget elevens eller lærlingens samlede mundtlige præstation. Det vil sige elevens eller lærlingens faglige løsninger af caseopgaverne, hvor mindst to hovedområder i faget indgår samt svar på de to ukendte spørgsmål. I bedømmelsesgrundlaget kan der indgå materiale udarbejdet af eleven i forbindelse med opgaveløsning på caseunderservisningsdagen, men materialet bedømmes ikke særskilt.

Ved prøveform b er bedømmelsesgrundlaget elevens eller lærlingens samlede mundtlige præstation af projektet, hvor alle tre hovedområder i faget indgår. Projektet bedømmes ikke til prøven.

5.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelseskriterierne skal med udgangspunkt i bedømmelsesgrundlaget beskrive, i hvilken grad eleven eller lærlingen lever op til de væsentlige mål for samfundsfaget. Der er udviklet bedømmelseskriterier på alle fire niveauer og bedømmelseskriterierne fremgår af fagbilaget.

Det er skolens opgave at beskrive i den lokale uddannelsesplan, hvad skolen forventer af henholdsvis en "fortrinlig" eller "jævn" præstation i forhold til faget. Det skal desuden fremgå, hvordan skolen skelner mellem "uvæsentlige" og "væsentlige" mangler i samfundsfag.

Det er vigtigt, at der på skolen er en dialog om, hvordan de konkrete bedømmelseskriterier skal udmøntes. Formålet med dette er at tydeliggøre for elev eller lærling, eksaminator og censor, hvad der skal til for at opnå en bestemt karakter.

Eleven eller lærlingen bedømmes i forhold til fagets mål, og karakteren for prøven gives på baggrund af en helhedsvurdering af elevens eller lærlingens præstation i faget.

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET